

BECKER W. G. freiburgi bányász a «Journal einer bergmännischen Reise durch Ungarn und Siebenbürgen» cím alatt kiadott naplójában.

A Péter-Pál átlag 16-karatos, olykor 4-karatos aranyat szolgáltat. Az idevaló aranyat halvány szalmasárga színe bárhol felismerhetővé teszi s általában azt az ezüsttartalmu féleséget szolgáltatja, melyet *elektron* néven ismertek a görögök.

A Péter-Pál tőzsomszédságába eső botesi Jakab és Anna bányászat eredete nem vihető fel a rómaiakig. Ezt 1805-ben nyitotta a Schafkovits család. 1848-ban az érczelőkészítő művek feldulatván, a bányászat pangásnak indult s csak a 70-es évekkel lendült fel ismét. Ekkor a gazdag zuzérczektől eltekintve 11—30 kg aranyat szolgáltatott évente. A botesi tellérek kárpáti homokkőben fejlődtek ki s metermázsánsként 2 kg tartalmu fakőérczet hordanak. A szabad arany fészkekben, lencsékben fejlődött ki s 1882-ben egy ilyen lencse 2 m szélességben 4 m hosszúságban 20 kg szabad aranyat adott. A fő-, a Jakab és Anna tellérek a tellértöltelékkel együtt átlag 80 cm, a «Slevesana» gazdag tellér 50 cm vastagok. Itt jó elő a tellurezüst, mely Nagyágon, Rézbányán (igen tiszta), Szibériában a Szavaczkuszky bányában, Közép-Amerika Utah államában *Kedrsage* és Coloradoban Red-Cloud bányában fordul még elő.

E bánya a vulkojival közös tulajdont képez.

LAPIS LAZULI.

(M. J. PYLAEW. Drágakövek című műve után (Sz.-Pétervár 1888.
II-dik kiadás).

Lapis lazuli, lazurkő, lapis lazur, örménykő, bucharai kő, pierre d'azur, azure stone, lapis stellatus (régii latin elnevezése a lazurkőnek, melyet a benne ritkábban előforduló aranyos pontok és erecskéktől kapott. A «lazur» szó a perzsa «lazvurd»-tól származik. A szép lazurkő színének sötétkéknek vagy kéknek kell lennie; a feketés kék vagy világoskék kevésre becsültetik.

Régibb időben a lazurkő a gyógyászatban és technikában nyert alkalmazást. A régi pharmacológiában találjuk, hogy belőle készítették az ú. n. «confectio alkermes»-t, mely 20—25 gran adagban bevéve a belekre izgatónak hatott. Később — mint tudjuk — az ultramarin festéket készítették belőle. Szabályos rendszerben kristályodik, de jól kiképződött kristályok ritkák, leginkább kristályodottan és tömegekben fordul elő.

Jó minőségű lazurkő található darabokban Baikal partjain és a beléje szakadó Szlyudánka nevű patakban; előfordul továbbá Bucharában eddig nem igen ösmert geologiai feltételek mellett.

Az orosz kormány a lazurkő lelőhelyeinek felkutatásában különböző időkben több kísérletet tett, de ezek nem hozták meg a kellő sikert. Már II. Katalin császárnő idejében történt a lazurkőnek első feltalálása Baikal környékén, amidőn bizonyos Lapsin véletlenül talált egy lazurkövet a fent említett Szlyudánka patak homokjában.

1809-ben JAKOWLEW nevű bányaesküdt küldött ki Irkutzkba aranytelepek

felkutatása végett. Kutatásainak eredményei közt a lazurkő feltalálásáról is megemlékszik, s azt mondja, hogy a Szlyudánka patak kimos lazurkő hömpölyöket. Utólag kitünt, hogy ez nem is volt lazurkő, hanem glaukolith.

1848-ban CSIKÁEW csillámokat keresett, s azok helyett egy nagyobb lazurkővet talált, melyet a hatóságnak adott át; ez azonban figyelmen kívül hagyta ezt a dolgot. Mégis ezen körülmény vezetett a lazurkő valódi lelőhelyeinek felfedezésére. Bizonyos PELENKOW nevű irkutzki kereskedő hallott valamit a CSIKÁEW által talált lazurkőről és saját költségén addig járt, kutatott, míg végre rá jött — másodsor — a valódi lelethelyre. A PELENKOW által talált darabok a hatóságnak adattak át, amiért természetesen érdemjelet kapott.

Későbbben PEREMKIN, aki színes kövek felkeresése végett küldetett, hogy azokból florenczi mozaik készíttessék, a Szlyudánka patakban a lazurkőnek öt előfordulási helyére akadt. Azon időtájban a lazurkő nyeremény 20 pudot tett ki. Az akkor talált lazurkővek, az eddig találtak közt, a legszebbek; különösen szépek a lila és világos violaszínűek és az eddig sehol sem talált rózsaszínűek. 1858-ban a nyeremény 570 pud volt; 1859-ben egy oly darabot is találtak, melynek 7 pud volt a súlya.

Találtak még igen szép példányok az irkutzki guberniumban a tunkini hegyek közt levő Hó folyóban.

A lazurkő kikészítésével a peterhofi csiszoló gyár foglalkozik, mely erről régen híres. Nevezetesebb készítmény az Izsák templomában levő kolonnák, melyeknek magassága 6 rőf: a czári eremitageban van két lazurkő asztal, egy óriási kehely és két nagyobb váza. 1873-ban, midőn I. Vilmos német császár látogatást tett Pétervárott, a czár által följánlott ajándékok közt volt néhány váza és egyéb íróasztal diszítő tárgy lazurkőből; az ajándékok közt nevezetes volt még I. Péternek egy miniatur oszlopa, melynek szikla állványa lazurkőből, a szobor pedig nehéz ezüstből volt. Kisebb ékszerekben (gyűrűk, brochok) sokat veszít a lazurkő, különösen este. Vannak azonban olyan példányok is, amelyek mesterseges világítás mellett nem veszítenek semmit, de ezeket nagyon drágán fizetik.

LEGEZA VIKTOR.

IRODALOM.

(1.) *A magy. kir. Földtani Intézet évi jelentése 1888-ról.* (Két könyomatu táblával és számos a szöveg közé nyomott ábrával.)

A 162 lapra terjedő vaskos füzet a m. kir. földtani intézet kebelében 1888-ban történt mozgalmakról és működésekről ad számot. Három szakaszt foglal magában: I. Igazgatósági jelentés; II. Felvételi jelentések; III. Egyéb jelentések.

I. Igazgatósági jelentés (egy táblával).

Mindenek előtt hazánk három kiváló halottjáról: TREFORT ÁGOSTON volt vallás- és közoktatásügyi miniszterről, KEMÉNY GÁBOR báró volt földmivelésügyi miniszterről és ZSIGMONDY VILMOS európai hírű geologusról és bányászról emlék-